

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра фінансів

Допущено до захисту
Завідувач кафедри
Волохова І.С.
“ ” _____ 2019 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня магістра
зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
за магістерською програмою професійного спрямування
«Фіскальне та митне адміністрування»
на тему:
**«ПОДАТОК НА ПРИБУТОК ПІДПРИЄМСТВ: ПРОБЛЕМИ
ВДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ СТЯГНЕННЯ І
АДМІНІСТРУВАННЯ»**

Виконавець:

студентка факультету фінансів
та банківської справи
Шевченко Тетяна Сергіївна

Науковий керівник:

к.е.н., доцент кафедри фінансів,
доцент
Дубовик Ольга Юхимівна

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ І. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ОПОДАТКУВАННЯ ПРИБУТКУ ПІДПРИЄМСТВ.....	6
1.1. Економічна сутність податку на прибуток підприємств.....	6
1.2. Сучасний механізм справляння податку на прибуток в Україні.....	14
1.3. Податок на прибуток підприємств як інструмент державного регулювання економіки.....	22
РОЗДІЛ ІІ. ФІСКАЛЬНА ЕФЕКТИВНІСТЬ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПОДАТКУ НА ПРИБУТОК В УКРАЇНІ.....	28
2.1. Оцінювання тенденцій формування доходів бюджету за рахунок податку на прибуток.....	28
2.2. Роль податку на прибуток у формуванні фінансової бази Одеського регіону.....	42
2.3. Прогнозування надходжень податку на прибуток підприємств до Державного бюджету.....	49
РОЗДІЛ ІІІ. ОСНОВНІ НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ ПРИБУТКУ ПІДПРИЄМСТВ.....	61
3.1. Особливості стягнення та адміністрування податку на прибуток у країнах світу.....	61
3.2. Проблеми функціонування механізму оподаткування прибутку підприємств в Україні.....	72
3.3. Перспективи реформування механізму стягнення і адміністрування податку на прибуток в Україні.....	83
ВИСНОВКИ.....	93
Список використаних джерел.....	96
Додатки.....	102

ВСТУП

В умовах ринкових відносин та насамперед в перехідний до ринку період податкова система є одним з найважливіших економічних регуляторів, основою фінансово-кредитного механізму державного регулювання економіки. Вагомим важелем регулювання розподілу між державою та підприємствами всіх форм власності прибутку як головного джерела інвестиційно-інноваційної діяльності підприємств є податок на прибуток підприємств, що входить до складу податкової системи України.

Цей податок історично є центральним в оподаткуванні господарюючого суб'єкта, оскільки показники прибутку традиційно розглядаються як головна характеристика діяльності цього суб'єкта. Саме прибутковий податок відіграє важливу роль у фінансовому регулюванні економіки. Регулюючий механізм цього податку реалізується через диференціацію ставок оподаткування за різними видами діяльності платників і пільгове оподаткування виробництва пріоритетних товарів для тих напрямів формування і використання фондів, в яких зацікавлено суспільство.

За допомогою податку на прибуток можна регулювати вибір тієї або іншої правової форми організації бізнесу; напрями розподілу прибутку (накопичення або споживання); розподіл трудових і матеріальних ресурсів між окремими сферами господарської діяльності; вибір методів фінансування інвестицій (самофінансування, залучені і позичкові засоби); розподіл і перерозподіл ВВП; темпи економічного зростання на макрорівні.

Покращення сучасного стану податку на прибуток підприємства знаходиться в числі найважливіших соціально-економічних проблем, від швидкого вирішення яких великою мірою залежить подальший розвиток малого та середнього бізнесу в Україні.

При оподаткуванні прибутку підприємств центральними є питання щодо визначення рівня ставок податку, об'єкту оподаткування, умови надання податкових пільг підприємствам та їх склад тощо. Тому своєчасне вирішення

вищезгаданих питань набуває особливої актуальності, як основа вдосконалення та модернізації оподаткування прибутку підприємств та вихід на новий, сучасніший рівень оподаткування України в цілому.

Проблематика оподаткування прибутку підприємств була та залишається предметом досліджень багатьох вітчизняних і зарубіжних науковців. Теоретичні основи оподаткування розглядалися такими видатними економістами, як: Л. Вальрас, У. Джевонс, А. Лаффер, А. Маршал, К. Менгер, В. Парето, А. Пігу, Д. Рікардо, А. Сміт, М. Фрідмен. Окремі аспекти оподаткування прибутку підприємств досліджували: Т. М. Горова, О. В. Грицина, Н. Л. Губернська, О. С. Десятник, І. В. Ковальчук, А. І. Крисоватий, Д. М. Серебрянський, А. М. Соколовська та інші.

Метою кваліфікаційної роботи магістра є розробка рекомендацій щодо створення ефективної системи оподаткування прибутку підприємств.

Для досягнення заданої мети необхідно вирішити наступні *завдання*:

- розглянути економічну сутність податку на прибуток;
- розглянути законодавчі основи справляння податку на прибуток підприємств в Україні;
- визначити роль податку на прибуток підприємств як інструменту державного регулювання економіки;
- провести моніторинг справляння податку на прибуток в бюджет України;
- оцінити роль податку на прибуток у формуванні фінансової бази Одеського регіону;
- спрогнозувати показники надходжень податку на прибуток в наступних періодах, та визначити тенденцію зміни сплати податку;
- дослідити зарубіжний досвід справляння податку на прибуток підприємств;
- визначити проблеми стягнення податку на прибуток в Україні;

- визначити перспективи проведення реформ щодо стягнення податку на прибуток в сучасній Україні.

Об'єктом кваліфікаційної роботи магістра є процес оподаткування прибутку підприємств в Україні.

Предметом кваліфікаційної роботи магістра є фінансово-економічні відносини, що виникають між державою та суб'єктом господарювання під час оподаткування прибутку підприємств.

Методологічною базою роботи є зарубіжні і вітчизняні фундаментальні і практичні дослідження еволюції та сутності податку на прибуток підприємств, статті з сучасних економічних журналів, Податковий кодекс України, звіти Державної фіскальної служби України, тощо.

Апробація результатів кваліфікаційної роботи. Основні положення і результати кваліфікаційної роботи викладені в одній науковій статті на тему: «Вдосконалення механізму стягнення і адміністрування податку на прибуток підприємств» у «Збірнику студентських наукових праць».

Дана робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків та пропозицій, списку використаних джерел та додатків. У першому розділі розглядається економічна сутність податку на прибуток підприємств, його роль як інструмента державного регулювання та етапи його розвитку в Україні. У другому розділі детально проаналізовано сучасну ситуацію щодо сплаті податку на прибуток в Україні за останні 8 років, побудовано моделі прогнозування податку на майбутні періоди. У третьому розділі зосереджено увагу на зарубіжному досвіді прибуткового оподаткування, проблемах і перспективах стягнення податку на прибуток підприємств в Україні.

ВИСНОВКИ

Податки виступають вагомим фінансовим регулятором соціально-економічних процесів. Окрім того, вони постають не тільки важливим джерелом формування бюджетних ресурсів, а ще й інструментом державного регулювання доходів платників, інвестицій, нагромадження капіталу, ділової активності, сукупного споживання та інших чинників стабільності, розвитку та цілісності суспільства.

Одним із важливих податків, діючих в Україні, є податок на прибуток підприємств. Розвиток цього податку в Україні визначався поступовістю, що пояснює виділення 6 етапів його ставлення:

- перший етап – 1991 - 1992 роки;
- другий етап – 1992 - 1997 роки;
- третій етап – 1997 - 2000 роки;
- четвертий етап – 2000 - 2004 роки;
- п'ятий етап – 2004 - 2010 роки;
- шостий етап розпочався у 2011 році та триває досі.

На основі вище сказаного можна зробити висновок, що вітчизняні реалії податку на прибуток мають свої особливості і свою історію. Однак, поступовий розвиток цього податку не приніс визначення ідеальної системи справляння та адміністрування, а навпаки, із зміною часу основні засади здійснення податку на прибуток потребують ще більшого коригування, аналізу та інновацій.

Податок на прибуток є важливим інструментом регулювання економіки. Саме оподаткування прибутку дозволяє державі широко використовувати податкові методи регулювання економіки та мати істотне джерело доходів бюджету, ефективно впливати на інвестиційні потоки і процес нарощування капіталу.

Податок на прибуток підприємств має широкі можливості для регулювання і стимулювання підприємницької діяльності. Цей вплив може

здійснюватися як завдяки диференціації ставок оподаткування за різними видами діяльності, так і завдяки наданню пільг у виробництві пріоритетних товарів. Але в нашій країні можливості щодо використання податку на прибуток як регулюючого фактору дещо обмежені його великим бюджетним значенням.

В сучасних економічно-політичних умовах існування, податок на прибуток підприємств розрахований в реальних величинах має тенденцію до зниження. Також, варто зазначити, що податок починає зменшувати свою роль у бюджетоутворенні. Це свідчить, про отримання меншого прибутку підприємств, а також скорочення чільності самих платників. Досить велику роль грає тінізація та розмивання доходів, що спричиняє значне зменшення надходжень до зведеного бюджету України, увагу також треба приділити досить великому рівню переplat та збільшенню податкового боргу за цим податком, що спостерігається в аналізованому періоді.

В місцевих бюджетах Одеської області податок на прибуток займає невелику роль, що пояснюється тим, що більша його частка надходить до державного бюджету. У розрізі галузей провідними платниками податків є: транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність; оптова та роздрібна торгівля; послуги з ремонту транспортних засобів; переробна промисловість. Основною запорукою розвитку місцевих бюджетів є стимулювання регіонів, к яким вони відносяться, до сплати податків, а також збільшення частки податкових надходжень на обласних рівнях.

Відповідно до побудованих економіко-математичних моделей прогнозування, визначений у державному бюджеті прогноз суми податку на 2019 рік є неточним і малоімовірно здійсненим. Тому пріоритетним напрямом розвитку прогнозування податкових надходжень з податку на прибуток підприємств є впровадження універсальної багатофакторної моделі прогнозування яка б включала в себе збалансовану систему коригування, враховувала б що враховує широкий спектр макроекономічних показників та

індикаторів розвитку країни і була здатна передбачати критичні зміни в обсягах надходжень в умовах криз та невизначеності.

Важливим вектором розвитку податку на прибуток підприємств є зарубіжний досвід країн, податок має на меті не тільки наповнення бюджету країни, а також стимулювання економіки, в тому числі покращення інвестиційного клімату країни, розвиток підприємств та бізнесу різного рівня. Україна також має зосередитися на реформуванні стягнення податку, усунення шахрайства, приховування доходів, розробки простої і зрозумілої законодавчої бази, щодо сплати податку на прибуток підприємств.

Фіскальна політика щодо податку на прибуток є стимулюючим чинником ділової активності усіх суб'єктів господарювання, яку слід проводити зважено. До того ж, вона має бути одним з інструментів створення сприятливого клімату для залучення інвестицій. Важливим є подальше реформування системи оподаткування прибутку підприємств відносно встановлення оптимальної ставки податку та усунення необґрунтованих пільг, оптимізації податкової бази, а також удосконалення процесу адміністрування.

Окрім оптимізації прибуткового оподаткування дієвим механізмом активізації інноваційного розвитку та стимулювання інвестиційної діяльності може бути повне реформування податку на прибуток підприємств. Сценарій заміни податку на прибуток підприємств податком на виведений капітал є досить неочевидним, але має свої переваги порівняно із діючою системою.

Головним завданням оподаткування прибутку на сучасному етапі розвитку України є досягнення таких цілей у подальшому розвитку: стабільність податкового законодавства; однозначність трактування податкових норм та норм господарчого права; підсилення регулюючої функції податку на прибуток; запровадження електронних сервісів та сервісної служби платників податків; удосконалення процесу адміністрування.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Букало Н.А. Шляхи впровадження міжнародного досвіду оподаткування підприємств податком на прибуток / Н. А. Букало, Д. В. Збирун//Науковий вісник Херсонського державного університету. – 2014. – Випуск 5. – С. 165-167.
2. Бюджетний моніторинг[Електронний ресурс]: Аналіз виконання бюджету за 2016 рік / [Зубенко В.В., Самчинська І.В., Рудик А.Ю.]; ІБСЕД, Проект «Зміцнення місцевої фінансової ініціативи (ЗМФІ-II) впровадження», USAID. – К., 2016. – 86 с. – Режим доступу: http://www.ibser.org.ua/sites/default/files/kviii2016_monitoring_ukr_0.pdf;
3. Войткова І.Р. Сутність податку на прибуток та його етапи розвитку // І.Р. Войткова, Л.В. Голишвська. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/10_NPE_2011/Economics/3_82780.doc.html;
4. Голобородько Т. В., Шмагайло С. С. Дослідження податкових надходжень: держава, галузі, регіони. Ефективна економіка. 2018. № 6. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/op=1&z=6424>
5. Даценко Г.В. Податок на прибуток: зарубіжний досвід та сучасний стан, контроль розрахунків зі сплати податку / Г.В. Даценко// Глобальні та національні проблеми економіки – 2017. Вип.17. – 630 с.
6. Довгалюк В.І., Єрмоленко Ю.Ю. Податкова система: навчальний посібник / В.І. Довгалюк, Ю.Ю. Єрмоленко. - Київ: «Центр учбової літератури», 2007. - 360с.
7. Дубровський В., Черкашин В. Реформа оподаткування доходів підприємств (корпоративного податку) як ключова частина ліберальної податкової реформи в Україні. – Київ. -2015. 33с
8. Закон України «Про Державний Бюджет України на 2018 рік» від 07.12.2017р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2246-19>.

9. Заха Д. Аналітична записка «Оподаткування розподіленого прибутку: міжнародний досвід» / Д. Заха, Т. Оттен, О. Белій. – Берлін/Київ : Інститут економічних досліджень та політичних консультацій, 2017. – 18 с.

10. Захаркіна Л.С. Роль і місце податкових надходжень у структурі зведеного бюджету України Л.С. Захаркіна // Науковий вісник International Scientific Journal «Internauka» Міжнародного гуманітарного університету. – 2016. – №19. – С. 125–129.

11. Зварич О. В. Прогнозування надходжень податку на прибуток підприємств / О.В. Зварич // Бюджетна політика: наукові праці НДФІ 1 (50). – 2010. – С. 24-32.

12. Інформація про щомісячні надходження податків і зборів (за видами згідно з кодом бюджетної класифікації, у галузевому та регіональному розрізі) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://sfs.gov.ua/datasets.php?d=DFS20180221080138>.

13. Іськевич П. В. Прибуткове оподаткування підприємств в умовах реформування податкової системи України/П. В. Іськевич//Молодий вчений. – 2016. – № 12.1. – С. 767-771.

14. Кміть В.М. Зарубіжний досвід податкового стимулювання підприємництва / В.М. Кміть, Ю.І. Жук, О.А. Чеботарь // Східна Європа: економіка, бізнес та управління. – 2017. – Випуск 3. – С. 265-269

15. Ковач С. Облік і звітність розрахунків за податком на прибуток підприємства в умовах законодавчих змін / С. Ковач, К. Безверхий // Бухгалтерський облік і аудит. № 4. 2015. - С. 34 -43.

16. Копчинська К. Фіскальна ефективність оподаткування прибутку підприємств [Електронний ресурс] / К. Копчинська // «Фіскальна політика» - 2014 –Режим доступу: [https:// www.irbis-nbuv.gov.ua](https://www.irbis-nbuv.gov.ua);

17. Копчинська К.О. Етапи реформування податку на прибуток підприємств в Україні/К. О. Копчинська//Науковий вісник Херсонського державного університету. – 2015. – Випуск 14. – С. 125-130.

18. Крук О.М. Роль податкових платежів у формуванні місцевих бюджетів / О.М. Крук // Экономика промышленности : сб. науч. тр. / НАН Украины, Ин-т экономики пром-сти ; редкол.: Вишневский В.П. (отв. ред.) и др. – Донецк, 2006. – Вып. 5. – С. 374-383

19. Лаврик Я. Податок на виведений капітал - стратегія "швидкої перемоги" [Електронний ресурс] / Я. Лаврик. - Режим доступу до ресурсу: <https://uifuture.org/uk/post/podatok-na-vivedenij-kapital-strategia-svidkoiperemog>.

20. Лєвошко Л.В. Податок на прибуток як інструмент регулювання підприємницької діяльності // Л.В. Лєвошко [Електронний ресурс]. – «Наукові конференції» - 2015 - Режим доступу: <http://intkonf.org/levoshko-lv-podatok-na-pributok-yak-instrument-regulyuvannya-pidpriemnitskoyi-diyalnosti/>;

21. Литвиненко Я.В. Податкова політика - Особливості сплати податків в інших країнах світу// Я.В. Литвиненко – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://studentbooks.com.ua/content/view/1210/41/1/2/>;

22. Мельникова Л.О. Економічна сутність та роль податку на прибуток підприємств у системі державних фінансів України / Л. О. Мельникова // Культура народів Причорномор'я. – 2011. – № 205. – С. 69-71;

23. Непочатенко О. О. Оподаткування прибутку підприємств в Україні [Електронний ресурс] / О. О. Непочатенко, П. М. Боровик, Б. Р. Щепелюк // Економіка. Управління. Інновації. - 2015. - № 1. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/eui_2015_1_28;

24. Німецька консультативна група Податок на прибуток підприємств чи податок на виведений капітал: аналіз та рекомендації [Електронний ресурс]// Інститут економічних досліджень та політичних консультацій – 2017 – Режим доступу: http://www.beratergruppe-ukraine.de/wordpress/wp-content/uploads/2017/04/PS_01_2017_ukr.pdf

25. Ободзінська Ю.В. Проблеми функціонування механізму оподаткування прибутку підприємств в Україні / Ю.В. Ободзінська // Збірник студентських наукових праць. – 2013. – № 2. – С. 28–36.

26. Офіційний вебсайт Державної казначейської служби України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.treasury.gov.ua>
27. Офіційний сайт Державного комітету статистики України [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://ukrstat.gov.ua>.
28. Офіційний сайт Міністерства фінансів України [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://minfin.gov.ua>.
29. Офіційний сайт Рахункової Палати України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ac-rada.gov.ua>
30. Офіційний сайт Територіальні органи ДФС в Одеській області[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://od.sfs.gov.ua/diialnist/plani-ta-zviti-roboti/236635.html>;
31. Офіційний сайт Фіскальної служби України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://sfs.gov.ua>.
32. Пасічний М.Д. Податкова політика України в сучасних умовах / М.Д. Пасічник // Вісник Одеського національного університету. – 2016. – Вип. 7 (2). С. 123–128.
33. Пасько Т. О. Історичні етапи оподаткування прибутку підприємств в Україні [Електронний ресурс] / Т. О. Пасько, Д. В. Веремчук. – Режим доступу: <http://www.dspace.uabs.edu.ua/bitstream/123456789/260/1/pasko3.pdf>
34. Податки і збори: сучасні тенденції та перспективи / Вдовиченко А. М., Козоріз Л. О., Паскалова А. Г., Пірникоза П. В., Серебрянський Д. М., Сибірянська Ю. В., Стадник М. В.; [за заг. ред. В. М. Мазярчука]. – Київ: «ФОП Лопатіна О.О.», 2019. 392 с.
35. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755 – VI, зі змінами та доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
36. Пріоритети податкових стимулів: світовий досвід / Матеріали аналітичного центру «академія» [електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.academia.org.ua>.

37. Проскура К. Напрямки підвищення ефективності та посилення регулюючої функції прибуткового оподаткування [Електронний ресурс] / К. Проскура // Економічний аналіз. - 2013. - Т. 12(2). - С. 306-310. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/escan_2013_12%282%29__62;

38. Проценко Ю.М. Проблеми формування дохідної бази місцевих бюджетів/ Ю.М. Проценко// «Ринкова економіка : сучасна теорія і практика управління» - К., 2016 - Том 15. Вип. 1 – С. 32-38.

39. Сардчук І.І. Економічна суть податку на прибуток та особливості його розвитку [Електронний ресурс] / І.І Сардчук, С. М. Зубчик. – Режим доступу:http://www.nbuv.gov.ua/old_jrn/Chem_Biol/Vnuvgrp/ekon/2009_32/081;

40. Сибірянська Ю. Податок на прибуток підприємств в Україні у 2011-2016 роках / Ю. Сибірянська, П. Пірнікоза. — К.: Офіс з фінансового та економічного аналізу у Верховній Раді України, 2017. — 28 с.

41. Сідельникова Л.П. Податкова система [Текст] : навчальний посібник / Л. П. Сідельникова, Н. М. Костіна. - 2-ге вид., випр. і доп. - К.: Ліра-К, 2013. - 604 с.;

42. Суходоля М.В. Роль податку на прибуток у стимулюванні розвитку підприємництва в Україні [Електронний ресурс] / М.В. Суходоля // «Вестник. Наука и практика» – 2015. – Режим доступу: <http://conference.com.ua/pages/view/631>;

43. Сухорукова М. О. Фіскальна політика в умовах глобальної інституалізації: Україна та досвід зарубіжних країн [Електронний ресурс] / М. О. Сухорукова // ScienceRise. - 2016. - № 7(1). - С. 50-54. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/texsc_2016_7%281%29__9;

44. Таптунова І. Л. Трансформація податку на прибуток підприємств у податок на виведений капітал / І.Л. Таптунова – К.: Європейський інформаційно-дослідницький центр, 2017. – С.4-25.

45. Тулуш Л.Д. Оподаткування прибутку підприємств: практика застосування в Україні [Електронний ресурс]/ Тулуш Л.Д., Скітецька І.М.//

«Молодий вчений» - 2017 – Режим доступу: molodyvcheny.in.ua/files/journal/2017/3/196.pdf;

46. Ціна держави [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.cost.ua/budget/revenue/>

47. Шлафман Н.Л. Функціонування податку на прибуток підприємств в Україні // Шлафман Н.Л. Волохова М.П. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/2707/1/Функціонування%20податку%20на%20прибуток%20підприємств%20вУкраїні.pdf>

48. Шульга Т.М. Проблеми адміністрування податку на прибуток та перспективи його заміни податком на виведений капітал / Т.М. Шульга, С.Ю. Васенко // Юридичний науковий журнал.-2018.№6.-С. 268-273.

49. Юр'єва, О. І. Оцінка сучасного стану податкового боргу в Україні / О. І. Юр'єва // Держава та регіони : наук.-вир. журнал. - 2016. - № 1 (53). - С. 145-150.

50. Ярема Я. Р. Адаптація зарубіжного досвіду оподаткування прибутку підприємств до вітчизняної практики / Я. Р. Ярема, І. М. Бей // Приазовський економічний вісник – 2019. Вип. 2 (13). – С. 320-323.